

Brytyjski ustrój konstytucyjny

Istotnym aspektem dla naszych rozważań jest płaszczyzna, na której doszło do ukształtowania się brytyjskiego ruchu kontrkulturowego. Chodzi o szczególną specyfikę ustroju państwa konstytucyjnego w Wielkiej Brytanii. Spróbujmy zatem pobieżnie przybliżyć niuanse angielskiego systemu państwowego.

Przedstawienie dziejów ustroju Wielkiej Brytanii, ze wskazaniem wyraźnych etapów jego rozwoju, jest sprawą złożoną. Nie dają się bowiem do nich zastosować kryteria, które zwykło się przyjmować za podstawy periodyzacji historii ustrojów państwowych na kontynencie europejskim. Przeobrażenia w państwach kontynentalnych wiązały się bowiem z reguły z ważnymi i gwałtownymi wydarzeniami politycznymi, dokonującymi się w wyniku rewolucji, wojen domowych, zamachów stanu lub pod wpływem czynników zewnętrznych, a zaszłe zmiany znajdowały odzwierciedlenie w konstytucyjnych aktach prawnych. W Wielkiej Brytanii do takich zmian nie doprowadziły rewolucje z XVII wieku. Przeobrażenia ustrojowe następowały powoli, były

rozciągnięte w czasie. Stworzone instytucje i zasady rzadko były wynikiem woli ustawodawcy, częściej kształtowały się w drodze praktyki ustrojowej. Na tej drodze następowało – co jest specyfiką Wielkiej Brytanii – adaptowanie dawnych instytucji do zmienionych warunków i zaistniałych potrzeb.

Tłumaczy to formę egzekwowania stawianych przez aktywne ruchy żądań. Zarówno sama aktywność, wydająca się być jedynym efektywnym sposobem działania ze względu na potrzebę gwałtownych zmian, jak i odważne i radykalne posunięcia – były niejako tradycyjnie wpisane w dążenia obywateli do dochodzenia swoich praw.

Aby dodatkowo uargumentować tę hipotezę, przedstawmy charakterystykę ewolucji ustrojowej Wielkiej Brytanii.

Podstawowe zasady i instytucje wykształciły się w Wielkiej Brytanii w ciągu XVII i XVIII wieku. Wiek XVII doprowadził do ustalenia podziału kompetencji między parlamentem a królem. W następnym stuleciu wykształcił się rząd (gabinet). W XIX wieku zaś system rządów parlamentarno-gabinetowych był już w pełni wykształcony. W niewiele zmienionej formie funkcjonuje on do dziś. Dopiero przemiany gospodarcze oraz społeczne – wynik rewolucji przemysłowej – doprowadziły do demokratyzacji ustroju.

Jednakże ustrój ów, zarówno w przeszłości, jak i współcześnie charakteryzuje brak spisanej konstytucji, czyli konstytucji

w znaczeniu formalnym. O brytyjskim ustroju stanowi wyłącznie konstytucja w znaczeniu materialnym. Składają się na nią normy oraz zasady dotyczące wykonywania władzy. Konstytucję brytyjską stanowią bowiem zarówno akty prawne, jak i powstałe na drodze praktyki instytucje i zasady odbijające się w różnego rodzaju maksymach i konwenansach.

Co ciekawe, również nie bez znaczenia dla faktu podatności angielskiego gruntu na nowe ideologie i prądy społeczne jest to, że w brytyjskim systemie państwowym nie istnieje hierarchia aktów prawnych. Oznacza to, że jeżeli uchwalona ustawa nie jest zgodna z prawą, przyjętą normą, to po prostu ta stara przestaje obowiązywać, a w jej miejsce zastępuje nowa. Te zasady czynią system brytyjski dość płynnym oraz elastycznym. Mają także umożliwiać jego „niedostrzegalne” dostosowywanie się do wymogów każdego czasu.

Często można spotkać się z opinią, iż ten kontrowersyjny „brak spisanej konstytucji oraz gwarancji podstawowych zasad ustrojowych nigdy nie spowodował poważniejszego zagrożenia”. A wiąże się to przede wszystkim z ogromnym przywiązaniem Brytyjczyków do tradycji i ich „ugruntowanym poczuciem praworządności”.⁶

6. Więcej informacji na temat ustroju państwowego Wielkiej Brytanii odnajdziemy w książce:
Jerzy Walachowicz,
Krzysztof Krasowski, Marek Krzymkowski, Krystyna Sikorska-Dzięgielewska,
Historia ustroju państwa,
ars boni et equi, Poznań 1993.